

Campylobacterutbrudd

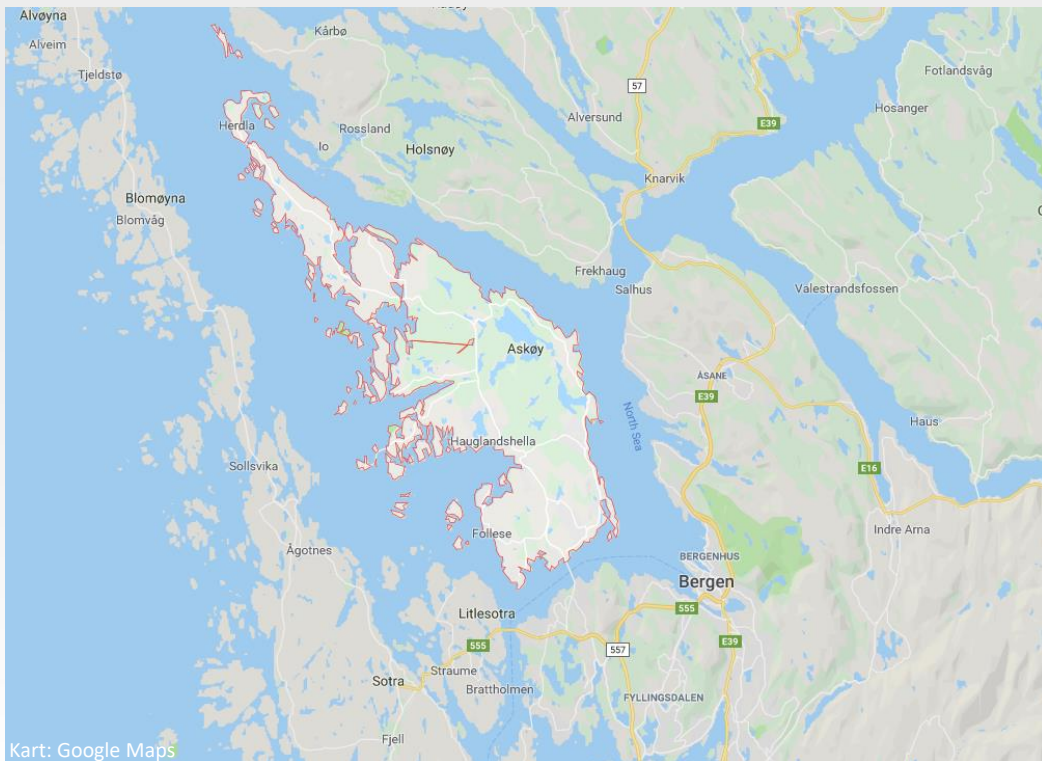
Askøy, juni 2019

Kort introduksjon til utbruddet

Askøy kommune

29 500 innbyggere

Vestlands tredje største etter innbyggerantall

Spredt befolkning, men høy tetthet sør på øyen.

Hurtigbåtforbindelse og bro til Bergen

Campylobacter jejuni

Den mage-tarmbakterie som gir flest tilfeller av gastroenteritt i den vestlige verden.

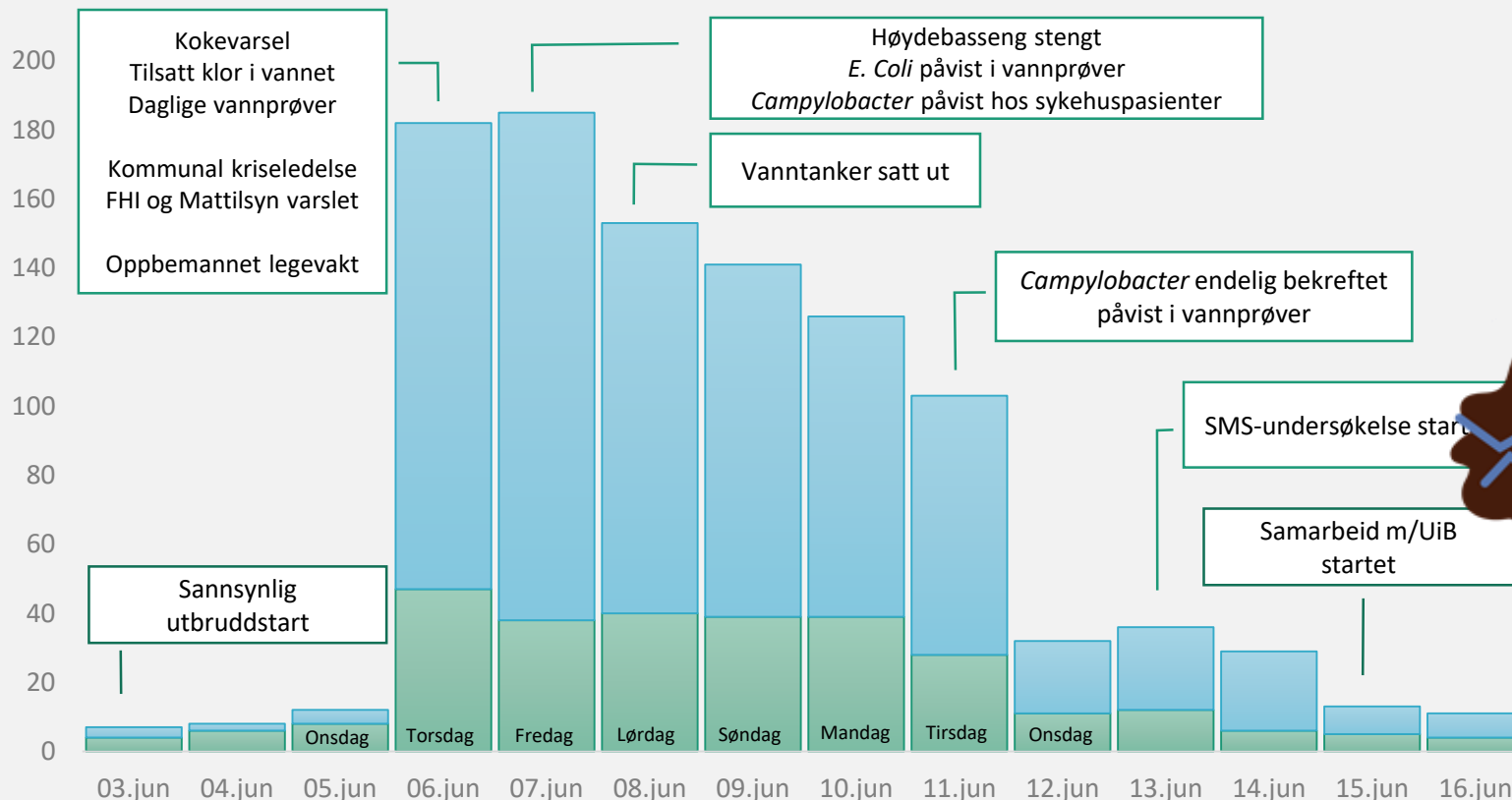
Smitteveien er fekal-oral. Bruk av ikke-desinfisert drikkevann, hjemme, på hytten eller i naturen, er de vanligste årsakene til campylobacteriose i Norge.

Økt forekomst om sommeren.

Ca. halvparten av tilfellene i Norge er importsmitte.

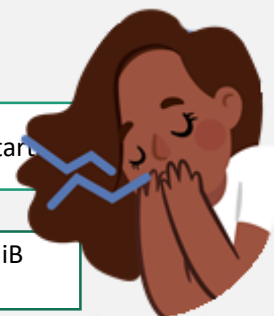

Kontakter med Askøy legevakt grunnet mage-tarmsykdom i løpet av utbruddet

■ Konsultasjoner legevakt

■ Rådgivning per telefon ved legevakt

TORSDAG FØR PINSE - TIMENE FØR HØYDEBASSENGET STENGES

Flere hundrede er rammet av sykdom med diaré, magesmerter og kvalme

Hva er dette? Bakterielt? Viralt? Parasitt (protozo)? Alger? Toksisk forurensning?

Et spedbarn har omkommet

Hvor dødelig er dette? Kan vi forvente flere dødsfall?

De rammede befinner seg (stort sett) i et avgrenset geografisk område

Har det vært noen arrangement med servering? Åpen skole/barnehage?

Hva er smittebærer?

Matvarer? Vannforsyning? Mennesker? Dyr? Annet?

Hvordan smitter dette?

Luftsmitte (dråpekjernesmitte)? Dråpesmitte? Kontaktsmitte?

Hva vet vi om årsaken?

Forurensningen har kommet kort tid etter en periode med tørke og deretter regnskyll.

Det er sannsynlig at avføring fra dyreliv har trengt inn gjennom fjellet og ned i høydebassenget.

Konsentrasjoner av forurensning var høyere på vannets overflate enn i bunnen av bassenget, noe som understøtter hypotesen over.

Vi vet at genetisk identisk *Campylobacter* er funnet i ledningsnettet og hos pasienter

Det er ikke funnet andre sannsynlige årsaker.

Plan for vannsmitte
Beredskapsprinsippene
Kommunikasjon
Samarbeid med andre

Plan for vannsmitte?

I kommunens nye smittevernplan

- Ved mistenkt vannbåren smitte gis kommuneoverlegen og smittevernlegen gjennom denne planen myndighet til å pålegge utsending av kokevarsel og rett til å be om at kommunal kriseledelse iverksettes. Teknisk avdeling råder over SMS-varslingsystemer som kommunen skal ta i bruk ved slike hendelser.
- Det er av viktighet at man ved mistanke om vannbåren smitte sender SMS til alle kommunens innbyggere om mulig smitte, ikke bare dem som bor i antatt rammet vannforsyningsområde. Innbyggerne bør også få informasjon om hvor de kan søke råd om situasjonen, samt ikke oppfordres til å kontakte helsetjenester for å registrere sin sykdom, med mindre dette anses strengt nødvendig.

Beredskapsprinsipene

Ansvar

Allmennlegetjenesten håndterte pasientstrømmen
Vann- og avløpsetaten håndterte vannforsyningen
Smittevernlegen håndterte smittevernet
Politisk ledelse håndterte kommunikasjon

Nærhet

Det ble mye operativ ledelse i den kommunale kriseleden i startfasen av krisen. Her skulle man på et tidligere tidspunkt opprettet ressursgruppe(r) for å arbeide selvstendig og rapportere til kriseledelsen. Dette kom på plass etter knappe to uker.

Beredskapsprinsipene

Likhet

Det ble ikke gjennomført noen strukturelle endringer i organisasjonen under krisen, men kommunikasjon ble i noen grad overlatt til politisk ledelse.

Samvirke

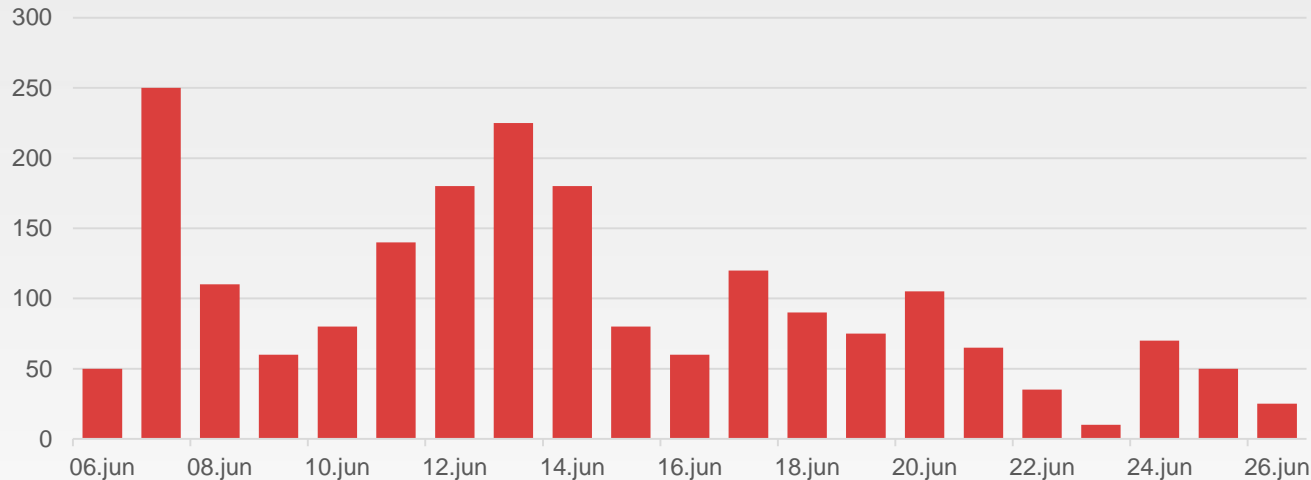
Det var generelt utrolig god lagånd under hele krisen. Mange som ellers ikke arbeider sammen ble godt kjent, noe kommunen bærer frukter av også senere.

Et utrolig medietrykk

Mediaoppslag "Askøy" AND "vann*" OR "vatn*"

Totalt 2 087 medieoppslag (registrert av medieovervåkingsbyrået Retriever) som omhandlet utbruddet på Askøy fra 6.-26. juli.

Normalt er det ca. 100 oppslag i samme periode.

Kommunikasjonsproblemenene

Frykt! Ukjent agens fram til søndag. Hva ble man syke av? Hvordan beskytte seg?

Begrepsbruk i starten: «epidemi» vs. «utbrudd»

Innsynskrav: Byråkratisk innsynshåndtering hvor saksbehandler alltid må involveres

En «levende krise»:

Stadig nye spørsmål: Hva med oppvaskmaskinen, hva med varmtvannet, blir hunden syk, hvor lenge skal vannet koke, trenger det koke, hvor lenge overlever bakterien?

Nye laboratoriefunn: Først *E. coli*, deretter *Campylobacter jejuni*. Men også *Clostridium perfringens*.

Medias «oppdagelser»: Åpninger til høydebasseng, historikk rundt høydebasseng, mv.

Dødsfall: Spedbarn (torsdag) og senere en eldre kvinne

Hva med skoler og barnehager?

Kommunikasjonsløsningene

Andre oppgaver måtte nedprioriteres. Kraftig.

Vi informerte til publikum så snart vi visste noe nytt (med noen minimale unntak)

Politisk ledelse ble brukt som formidler

En god investering med ekstern kommunikasjonskompetanse (FHI og eksterne rådgivere)

Gode hjelp i FHI og Mattilsynet som bistod i avklaring av noen faglige spørsmål

Ektefølt sorg og sympati. Ordfører og rådmann deltok bl.a. i begravelse.

Åpne møter med innbyggerne noen uker etter utbruddet av over

Samarbeid med andre

Mange tilbud om bistand fra nærliggende kommuner

God hjelp fra FHI og Mattilsynet

God dialog med Helse Bergen HF

Variierende grad av samarbeid med media

Få «ekspertuttalelser»

En del tid og ressurser gikk med til rapportering til høyere forvaltningsnivå

Samfunnsmedisin? Om krisens utvikling

Samfunnsmedisin?

Metodekunnskap og kunnskaphåndtering (epidemiologi, statistikk, demografi m.fl.)

Forebyggende medisin, helsefremmende arbeid og folkehelsearbeid

Kommunikasjon og formidling - rådgivning og samhandling

Helserett og saksbehandling

Planarbeid og helsemessig beredskap

Administrasjon og ledelse

Kvalitetsarbeid og tilsynsvirksomhet

Miljørettet helsevern og smittevern

Internasjonalt arbeid

En betraktning om kriseutvikling

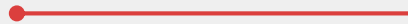

- Mye frykt, sinne, skyldfordeling og frustrasjon i starten
- Etter hvert større forståelse for situasjonen og aksept av forholdene
- Mot slutten også takknemmelighet og støtteerklæringer
- Humor og satire som håndteringsmekanisme gjennom hele krisen

SPØRSMÅL?

arild.iversen@uib.no

Annet

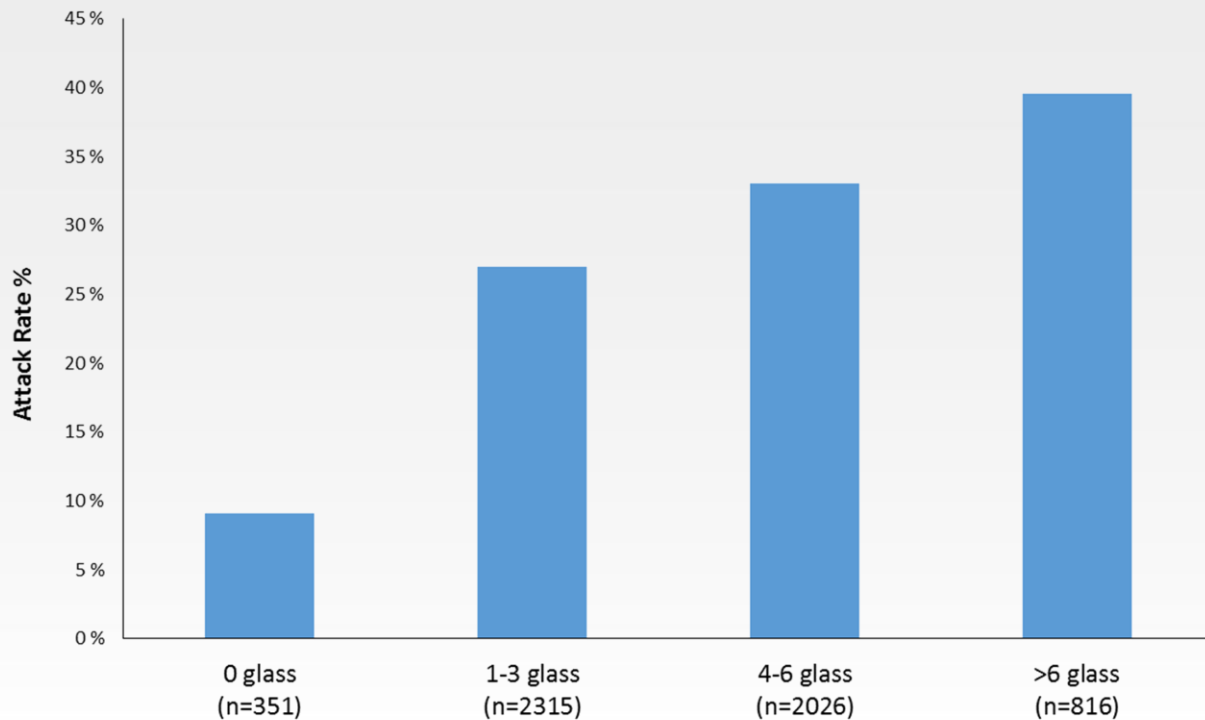
Data fra FHIs SMS-undersøkelse

En kilde til kunnskap

BLE MAN SYK AV Å DRIKKE MER VANN?

ASK
ØY

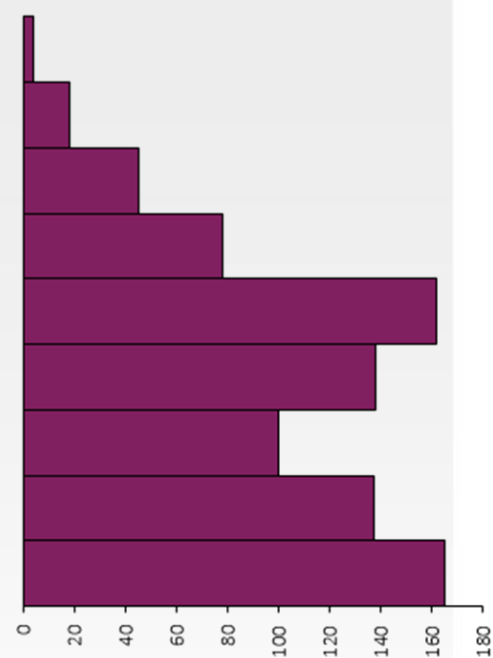
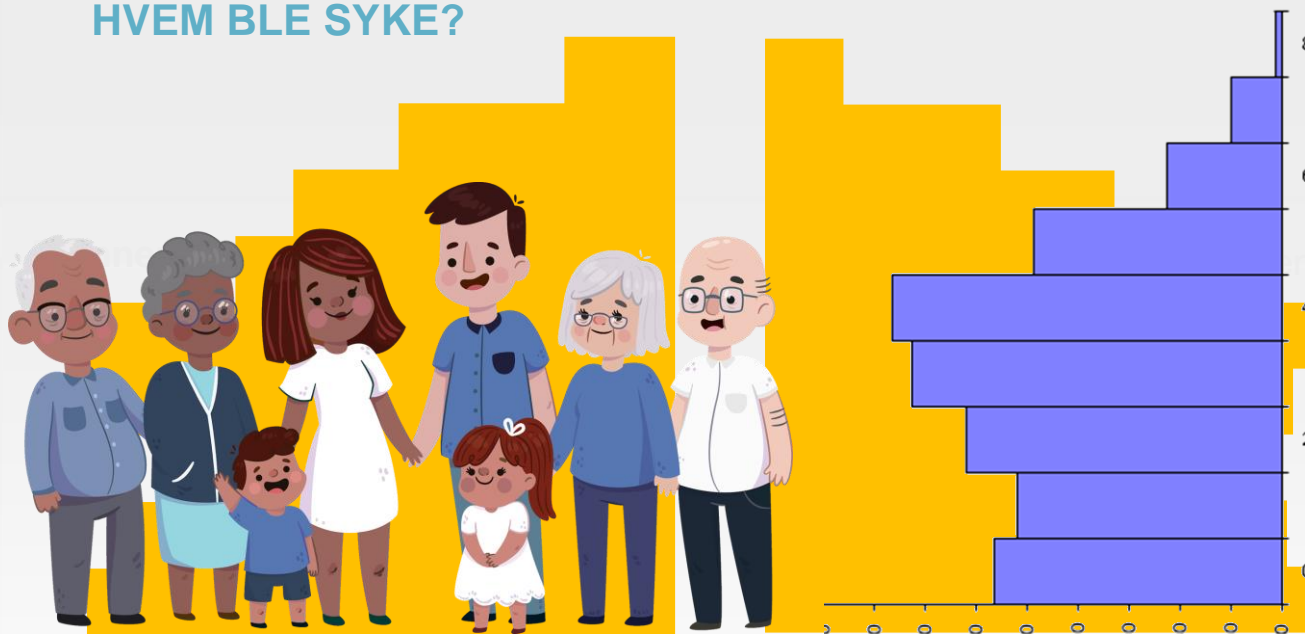
KOMMUNE

Folkehelseinstituttet

HVEM BLE SYKE?

En kilde til ny kunnskap

- Mange vannverk ser nå på sine høydebasseng med nye øyne...
- Samarbeid mellom Askøy kommune, Helse Bergen, NORCE og UiB
- Ekstremt tidlig ute med datainnsamling for nullverdier, god respons
- Senvirkninger, immunologiske forhold, kapasitetsutfordringer i helsetjenesten, forløpskartlegging, mv.

